

Извештај о раду Секције универзитетских наставника страног језика струке

(септембар 2016. – октобар 2019.)

1. Избор новог руководства Секције и почетак рада на организовању Четврте међународне конференције Страни језик струке и професионални идентитет

На састанку СУНСЈС одржаном 29.09.2016. године у Сали за седнице Филолошког факултета са почетком у 18 часова (састанак је водила председница ДСЈКС проф. др Оливера Дурбаба) изабрано је ново руководство Секције: проф. др Ана Вујовић са Учитељског факултета – председник, др Маријана Папрић са Учитељског факултета – потпредседник, Санела Шипрагић-Ђокић са Београдске банкарске академије – секретар. Почетак активности на припремању конференције: одређивање назива, обраћање спонзорима, одабир и позивање пленарних предавача итд.

2. Трибина о положају страног језика струке 23.02.2017.

У оквиру четвртог састанка СУНСЈС у школској 2016/17. години, одржаног 23. фебруара 2017. на Филолошком факултету у Београду, организована је Трибина посвећена положају страних језика струке у нашем високом образовању. Трибини је присуствовао велики број наставника страних језика са нематичних факултета, као и еминентни представници државних и приватних универзитета (проф. др Нада Ковачевић, проректор Универзитета у Београду, проф. др Милета Продановић, проректор Универзитета уметности у Београду, проф. др Гордана Вукелић, ректор Универзитета Унион и доц. др Маријана Продановић, продекан Одсека за англистику Универзитета Сингидунум) који су изнели своја искуства у вези са креирањем студијских курикулума, акредитационе документације и актуелним проблемима везаним за статус и положај језика струке у високошколском образовању.

Трибину је отворила председница СУНСЈС проф. др Ана Вујовић, након чега су колегинице др Наташа Јанковић (Учитељски факултет) и др Данијела Ђоровић (Филозофски факултет) изнеле резултате анкете о положају језика струке на нематичним факултетима у Србији. Анкета је обухватила државне универзитета у Београду, Новом Саду, Нишу, Крагујевцу и ужем региону, приватне универзитета (Метрополитан, Сингидунум, Алфа, Унион, Универзитет Џон Незбит, и три високе школе струковних студија (Висока школа струковних студија – Београдска политехника, Висока школа примењених струковних студија – Врање, Висока хотелијерска школа струковних студија).

Након извештаја о резултатима анкете и обраћања представника четири универзитета, уследила је дискусија у којој је учествовао велики број наставника и професора. Изнети су актуелни проблеми у организацији и извођењу наставе страног језика струке и покренута

многобројна питања везана за побољшање и унапређивање квалитета наставе, положај предмета, као и статус наставника страних језика на нематичним факултетима. Највећи број питања био је концентрисан на две групе проблема:

- 1) статус и положај страних језика на нематичним факултетима у Србији;
- 2) проблем губљења вишејезичности.

У току готово двочасовне дискусије изнети су следећи закључци и предлози:

1. Питање положаја и статуса страних језика у високошколском образовању не разматра се у ширем контексту, тј. на нивоу Универзитета. Тим питањима бави се сваки факултет појединачно, те се стога у скорије време не може очекивати усклађивање и стандардизовање наставе страних језика на Универзитету у Београду. У том контексту улога СУНСЈС је да путем трибина, стручних и научних скупова, као и оглашавањем у медијима апелује на стручну и академску јавност, подиже свест о значају језика струке као битне и неизоставне компоненте професионалне компетенције стручњака свих профила.

2. Фонд часова страног језика, као и број ЕСПБ кредита који му је додељен је често неусклађен и на различитим факултетима варира у распону од 3-6 часова на недељном нивоу (2-8 ЕСПБ кредита). Укупно трајање курса језика струке такође варира од једног до четири семестра (на државним универзитетима), уз могућност обавезног или факултативног похађања курса током све четири године основних студија (приватни универзитети).

3. Број заступљених језика на појединим факултетима креће се у распону од 1 (само енглески) до 4 (уз енглески језик изучавају се француски, немачки и руски). Изузетак представљају Филозофски факултети у Београду и Новом Саду, који поред наведених, нуде могућност учења још неких страних језика (нпр. италијанског и шпанског на Филозофском факултету у Београду).

4. Како показују резултати анкете, приватни универзитети у својим студијским курикулумима дају више опција за учење страних језика, те се они изучавају у већем броју (у статусу првог или другог страног језика), и то на свим нивоима студија.

5. Факултети друштвено-хуманистичке групације имају бољи статус струке, са већом понудом различитих језика.

6. Истакнута је потреба за увођењем језика струке на мастер и докторским студијама, али ово питање остаје у надлежности сваког факултета појединачно.

7. У циљу подизања мотивације за учење језика, као и ради бољег праћења конкретних потреба студената, пожељно је периодично спроводити истраживања о односу студената према страним језицима, о томе да ли и када желе и треба да уче страни језик, са којим циљем, мотивацијом и сл.

8. Треба водити рачуна о реалном предзнању студената, њиховим комуникативним потребама, те у складу са актуелном ситуацијом, бројним стањем и мотивацијом групе прилагодити наставне захтеве и циљеве курса. У вези са тим остаје отворена могућност иницијалног тестирања студената и организовања наставе по језичким нивоима. Добро осмишљени on-line курсеви би, уколико би били понуђени, помогли студенту да обнови и попуни знања из претходних етапа школовања.

9. Једна од идеја је да се курсеви језика струке организују и ван редовних студијских курикулума, како би се омогућило младим стручњацима да усавршавају своје знање језика струке и након завршетка студија.

10. Опстанак вишејезичности на универзитетском нивоу у тесној је вези са понудом почетних курсева језика струке за шта се СУНСЈС залаже. Једну од могућности СУНСЈС

види у повезивању факултета истог универзитета или групације факултета сродних наука управо путем понуде више страних језика (настава би окупљала студенте са различитих факултета).

11. Покренуто је питање положаја и статуса наставника страних језика на појединим универзитетима на којима нема могућности напредовања, тј. бирања у наставничка звања (нпр. на Универзитету у Новом Саду).

12. Општи закључак је да се питање положаја страног језика струке углавном мора решавати на сваком факултету појединачно, уз тесну сарадњу са другим факултетима, Универзитетом и широм стручном и академском заједницом. Неопходно је спроводити анкете и истраживања о односу студената према страним језицима, па у складу са конкретним жељама и потребама студената нудити различите могућности за похађање курсева (курсеви за почетнике, организација наставе по језичким нивоима, факултативно учење страног језика на вишим годинама студија, укључујући могућност учења на мастер и докторским студијама, међународна студентска размена, развијање свести о реалној потреби знања страних језика, нарочито стручног језика који отвара могућности професионалног усавршавања и повећава мобилност стручњака на тржишту рада).

13. Пожељно је да се у Трибину укључе сви универзитети у Србији (државни и приватни) како би се стекао бољи увид у стање на другим факултетима, обезбедио бољи проток и размена информација и заједничким снагама изналазила нова и креативнија решења.

3. Четврта међународна конференција *Страни језик струке и професионални идентитет* (29. и 30. 09. 2017, Учитељски факултет, Београд)

У организацији Секције универзитетских наставника страног језика струке 29. и 30. септембра 2017. одржана је Четврта међународна конференција *Страни језик струке и професионални идентитет*. Конференције посвећене настави страних језика струке у високом образовању одржавају се на Универзитету у Београду сваке треће године, а домаћин је овог пута био Учитељски факултет. Учешће еминентних пленарних предавача из иностранства финансијски су подржали Европски центар за живе језике из Граца, Француски институт и Гете институт из Београда. Пленарни предавачи су били: Марита Хармала из Финске, Шантал Парпет из Француске, Михаел Хинер из Немачке и Јулијана Вучо из Београда.

Велики број учесника и пријављених радова на овој међународној конференцији (преко 110 учесника из 17 земаља - ове године чак из Чилеа и Јапана, потом из земаља Блиског Истока и из читаве Европе, од Литваније и Финске, преко Немачке и Пољске до Француске и Португалије, Румуније и Грчке и свих земаља нашег региона) показује да је ово тема која заокупља научне раднике и у нашој и у многим другим срединама. Ова конференција окупила је наставнике свих страних језика струке присутних у нашем високом образовању (укључујући први пут и класичне језике), а тематске области биле су веома разноврсне.

Округли сто под називом *Страни језик струке: предност и/или предуслов за мобилност студената?* био је и прилика да се још једном укаже на горуће проблеме наставе страних језика струке код нас, а они би се могли посматрати из бар два угла. С једне стране, не постоји довољно развијена свест о томе да страни језик представља део стручног

образовања и да га треба учити ради оспособљавања за свакодневне пословне активности, па се зато не сагледава у потпуности његов значај, смањује се број часова и семестара у којима се овај предмет изучава, мења му се статус и он од обавезног често постаје изборни предмет, ради се у веома великим групама и без адекватних савремених наставних материјала. С друге стране, у многим високошколским установама постепено нестају сви страни језици осим енглеског јер га многи доживљавају као једино потребног и корисног, што се показало као нетачно јер управо због непознавања како самог енглеског тако и других страних језика струке многи студенти (као и универзитетски наставници и други запослени на универзитетима) не могу да искористе све бројније европске програме мобилности који им се нуде.

Учесницима Конференције обратиле су се Сања Благоданић, продекан Учитељског факултета, Нада Ковачевић, проректор Универзитета у Београду, Љиљана Ђурић, председник Друштва за стране језике и књижевности Србије и Ана Вујовић, председник Секције универзитетских наставника страног језика струке и Организационог одбора Конференције. Приказан је и кратак уметнички програм у извођењу сопрана Невене Ђоковић, студенткиње Факултета музичке уметности, и ансамбла Учитељског факултета *Зора*.

4. Семинар за универзитетске наставнике француског језика на тему француског језика струке и француског језика за академске намене

У организацији Секције универзитетских наставника страног језика струке и Учитељског факултета, а уз подршку Универзитетске агенције франкофоније и Француског института у Београду, на Учитељском факултету је од 19. до 23. марта 2018. одржан семинар о француском као језику струке и о француском за академске намене.

Предавач је била Шантал Парпет, еминентни стручњак у овој области и наставник на Универзитету Лион 2, а полазнице семинара биле су универзитетске наставнице француског језика са нефилолошких и филолошких факултета, као и неколико студенткиња докторских и мастер студија.

После веома динамичних пет радних дана и корисних размена искустава и предлога, договорено је да сви учесници припреме листове са наставним материјалом који би били постављени како на сајтове Друштва за стране језике и књижевности Србије и Удружења професора француског језика Србије, тако и на платформу IF-prof. Намера је да знања стечена на овом семинару на тај начин постану доступна већем броју професора француског језика.

5. Састанци СУНСЈС у просторијама Учитељског факултета у Београду

Одржано је 10 састанака на којима су разматрана актуелна питања везана за положај страних језика струке и њихових наставника у нашем високом образовању. Честа тема биле су припреме Четврте међународне конференције, а потом и припреме зборника са исте конференције.

Крајем 2017. године почело се са представљањем публикација чији су аутори наши чланови, а у циљу упознавања чланства са постојећим наставним и стручним

материјалима који могу користити и другим колегама. Ова иницијатива показала се врло успешном и заинтересовала чланове који у све већем броју долазе на састанке, те ће стога и даље бити настављена.

- Представљање *Основног саобраћајног вишејезичног речника* ауторки Тање Динић и Нине Половине, 12.12.2017.

- Представљање уџбеника за енглески језик *English in Medicine and Related Sciences*, ауторке Софије Мићић Кандијаш, а у издању Медицинског факултета Универзитета у Београду, 28.02.2018.

- Представљање следећих публикација: Зоран Чајка - *Енглеско-српски речник пословног језика*; Зоран Чајка и Санела Шипрагић Ђокић - *Пословни енглески језик: теоријско-емпиријски приступ*; Санела Шипрагић Ђокић - *English for Banking and Finance*, 30.05.2018.

- Представљање уџбеника енглеског језика за студенте Факултета политичких наука ауторке др Гордане Залад

- Представљање тематског броја часописа *Иновације у настави* под називом „Страни језик струке у универзитетском образовању данас“, 9.10.2019.

6. Допис министрима просвете, науке и технолошког развоја и државне управе и локалне самоуправе, као и председнику КОНУС-а

Примедба на Уредбу о каталогу радних места у јавним службама и другим организацијама у јавном сектору (*"Сл. гласник РС", бр. 81/2017 и 6/2018*)

У датом тексту стоји да наставници у високом образовању (наставник страних језика и наставник вештина) могу да припремају и реализују провере знања, али не и испите, што је у супротности са важећим Законом о високом образовању, који експлицитно наводи да су наставници страних језика наставничка звања, те у складу с тим морају бити задужени, осим за реализацију наставе, и за провере знања и испите. Поред тога, оваква формулација представља дисконтинуитет са досадашњим прописима – важећи закони и прописи који регулишу област високог образовања нису ништа ново и другачије унели када је реч о наставницима страних језика, па ни акта која из њих проистичу не би требало да одступају од тога.

На овај наш допис Министарство просвете је позитивно одговорило и проследило допис стручном тиму Министарства државне управе како би се измене/исправке унеле у Уредбу. То је и учињено на седници Владе од 24.05.2018.

7. Допис Министарству просвете, науке и технолошког развоја и Министарству државне управе и локалне самоуправе (16.11.2018.)

Имајући у виду особености посла наших чланова, а то су наставници страних језика струке који предају на нефилолошким факултетима, Секција универзитетских наставника страног језика струке жели да укаже на специфичности рада универзитетских наставника страних језика (по овом предлогу сврстаних у 8. групу) и образложи свој захтев да се њихове платне групе одреде другачије, односно, да наставници страних језика буду сврстани у 9. платну групу:

Неопходно је направити разлику између наставника страних језика са докторатом и оних без њега. Наиме, ако постоје категорије асистента и асистента са докторатом (који је 9. платна група), мислимо да би то морало да постоји и за наставнике страних језика са докторатом (који би могли имати или највиши коефицијент у оквиру групе 9 или најнижи коефицијент у оквиру групе 10). Ово посебно ако се има у виду да наставници страног језика, за разлику од асистената, обављају и све провере знања, укључујући и испите. Наставници страних језика одговорни су и за извођење целокупне наставе и за спровођење испита, као и остали наставници у високом образовању.

8. Објављивање и промоција Тематског зборника *Страни језик струке и професионални идентитет* (13.12.2018.)

Зборник представља радове са Четврте међународне конференције *Страни језик струке и професионални идентитет* одржане 29. и 30. септембра 2017. године на Учитељском факултету Универзитета у Београду.

Радови су разврстани у четири тематске области: Стратегије учења, развој курикулума и креирање наставних материјала; Терминологија, речници и превођење; Развој језичких вештина и ИКТ у наставној пракси; Вредновање знања студената и професионално усавршавање наставника. Велики допринос квалитету и угледу овог тематског зборника дају уводни радови универзитетских професора и реномираних научних истраживача: Шантал Парпет са Универзитета Лион 2 у Француској, Мајкла Хинера са Универзитета у Фрајбергу у Немачкој, Марите Хармале из Европског центра за модерне језике у Грацу и Јулијане Вучо са Универзитета у Београду.

Чињеница да аутори објављених радова долазе из тринаест земаља, показује да је ово тема која заокупља научне раднике и у нашој и у многим другим срединама, али и сведочи о угледу који су у стручној јавности имали зборници радова са претходне три конференције. У овом тематском зборнику заступљени су сви страни језици струке присутни у нашем високом образовању (укључујући први пут и класичне језике).

Сабрани радови указују да последњих неколико година, на жалост, није било очекиваног и жељеног побољшања ни у положају предмета и наставника, ни у броју часова и ЕСПБ бодова који су додељени страном језику струке. Циљ нам је да поново укажемо на значај познавања страног језика струке за изградњу и развијање професионалног идентитета сваког појединца, што је, парадоксално, често недовољно јасно најодговорнијима у високом образовању, те се страни језици струке и даље све више потискују из студијских планова наших универзитета, а то за последицу има недовољно коришћење европских програма универзитетске мобилности. Посебан квалитет овог тематског зборника представља његова отвореност кроз вишејезичност чији смо значај и неопходност настојали да истакнемо. Са забринутошћу указујемо на то да вишејезичност постепено нестаје из нашег средњег стручног и високог образовања, а то може да има дугорочне негативне последице у областима политичке, економске и културне сарадње са земљама различитих језичких подручја.

9. Састанци председништва Секције

Одржавани редовно на месечном нивоу, а по потреби и чешће.

10. Присуство у медијима и на друштвеним мрежама

У намери да ширу друштвену јавност информише о постојању наше Секције и о проблемима са којима се сусрећемо, као и о важности наше професије, руководство Секције је успело да заинтересује новинаре РТС-а да сниме прилог о томе, а Ана Вујовић је објавила и чланак у недељнику *Време*.

Секција је отворила и свој профил на Фејсбуку, ради бржег обавештавања чланства и ради веће транспарентности рада.

На преуређеном сајту ДСЈКС посебан део посвећен је историјату и активностима СУНСЈС, а постављени су и зборници радова са последње две конференције.

11. Уређивање дела сајта ДСЈКС који се односи на Секцију

- О нама – историјат, циљеви и активности Секције
- Записници са састанака
- Приказ и садржај зборника са наше прве две конференције + Зборници са треће и четврте конференције
- Извештај о семинарима које организују чланови Секције (засад само о ономе намењеном наставницима француског језика струке и за академске намене)

12. Објављивање тематског броја часописа *Иновације у настави* под називом „Страни језик струке у универзитетском образовању данас“, бр. 2/2019.

У намери да укажемо на неопходност познавања страних језика струке и језика за академске намене, као и да рад универзитетских наставника страних језика струке афирмишемо и учинимо видљивијим у стручним и академским круговима, одлучили смо да један број часописа *Иновације у настави* посветимо теми „Страни језик струке у универзитетском образовању данас“.

Објављено је 11 радова на француском, енглеском и српском језику; аутори су из неколико земаља. Приказане су три публикације објављене 2018. и 2019. године: 2 универзитетска уџбеника језика струке и 1 вишејезични термилошки речник.

Резултати истраживања представљених у овим радовима јасно упућују на закључак о неопходности и ускостручном карактеру академске наставе страног језика струке, који је у великој мери и основ за изучавање свих предмета током студија, а сарадња са колегама-наставницима ужестручних предмета, континуирана едукација и стручно усавршавање, самовредновање и промовисање значаја наставе страних језика струке представљају неке од смерница будућих активности. Занимљиво је да је све више наставника и студената филолошких факултета који се изјашњавају у корист наставе страног језика струке и изражавају потребу за њеним увођењем. Бројни су предлози за побољшање садашњег стања: променити свест о значају овог предмета за професионални живот сваког појединца, водити рачуна о специфичним потребама сваке одређене струке, повезати

наставу страног језика са стручним предметима, увести факултативне курсеве страних језика струке на вишим годинама студија, користити савремену технику и мултимедије, увести континуирано усавршавање професора страног језика струке, повећати број наставника да би се радило у мањим групама итд. Израда универзитетских уџбеника и вишејезичних глосара страних језика различитих струка све више се развија, па смо у овом броју приказали и неколико новијих публикација. Сарадња са универзитетским наставницима ужестручних области морала би бити далеко развијенија, финансијски и стручно подржана од стране универзитета и факултета, Министарства просвете, науке и технолошког развоја, као и издавачких кућа и културних центара земаља чији се језици уче на нефилолошким факултетима.

13. Припрема стратешког документа о учењу и заступљености страних, регионалних и класичних језика у нашем образовном систему

ДСЈКС саставља документ под називом „Стратегија учења и заступљености страних, регионалних и класичних језика у систему образовања Србије“. Поред уводних разматрања, документ у другом делу даје, по нивоима образовања, кратак опис стања ствари у области астава страних, регионалних и класичних језика у Србији. У трећем делу даје се преглед горућих актуелних проблеми по нивоима образовања, а у четвртом делу предлог нових системских решења по нивоима образовања, акциони план и индикатори његове остварености. Документ садржи два прилога (1. Преглед препорука Савета Европе и Европске уније у области учења језика и 2. Настава страних, регионалних и класичних језика у земљама Европе: селективни преглед и упоредна анализа са стањем у Србији), као и библиографију домаће и стране литературе у вези са језичком образовном политиком. Председница Секције др Ана Вујовић учествује у делу који се односи на високо образовање и нефилолошке студије.

9.10.2019.

Проф. др Ана Вујовић,
Председница СУНСЈС